

– након избијања изданака у прољеће на зараженим биљкама долази до увенућа, а испод коре уочљиве су смеђе до црвенкасте некрозе. На зараженим изданцима који вену листови попримају смеђу или сиву боју, суше се и увијају;

– заражени цвјетни пупољци попримају смеђу боју и суше се, а у периодима високе влажности ваздуха на њима се могу појавити бјеличасте капљице (ексудат);

– на зараженим цвјетовима чашице или латице такође попримају смеђу боју, након чега се цвјетови суше;

– током касног прољећа или лета заражене биљке се препознају по увелим изданцима са сувим, увијеним листовима. Ако је до увенућа изданака дошло након заметања плодова, на таквим се биљкама могу видјети смежурани плодови;

– усљед заразе може доћи и до сушења читаве биљке.

1.2. Узорковање за лабораторијско тестирање

– Узимање узорака за лабораторијско тестирање потребно је вршити истовремено са визуелним прегледима, у периоду вегетације.

– Узорковање симптоматичних биљака врши се у периоду испољавања симптома, од почетка прољећа, лета, јесени или топлијих зимских дана.

– Пожељно би било да се узорци са симптомима за лабораторијско тестирање на присуство проузроковача бактеријског рака састоје од изданака (са видним лезијама и рак-ранама), листова (са ситним полигоналним пјегама, најчешће окружен хлоротичним рубом или прстеном) и плодова (смежурани плодови).

– Узорак треба да се састоји од репрезентативних изданака са јасно испољеним симптомима на узоркованој биљци. Препоручено је да се узорковање изврши са једне симптоматичне биљке или, уколико није могуће, са више симптоматичних биљака.

– Узорак треба да обухвати од 10 cm до 40 cm здравог ткива које се налази испод зараженог ткива, као и око 10 cm зараженог ткива. Узорке спаковати у пластичну врећницу да би се спријечило исушивање и обиљежити на одговарајући начин. Узорци треба да буду обрађени што је прије могуће, а прије анализе узорци се чувају при температури од 4 °C до 8 °C. Након анализе узорци се могу чувати у фрижидеру до двије седмице, у случају потребе за додатним тестирањем.

– Код асимптоматичних биљака узорак се састоји од изданака дужине око 10 cm до 40 cm. Узорке спаковати у пластичну врећницу и обиљежити на одговарајући начин.

– Приликом узорковања потребно је испратити принципе добре праксе за узорковање биља и биљних дијелова за лабораторијско тестирање (нпр. евиденција података о узроку на лицу мјеста узорковања, коришћење одговарајућег прибора и материјала за узорковање, дезинфекција прибора и алата итд.).

ПРИЛОГ 2.

Табела 1. Укупан број узорака за визуелни преглед и лабораторијско испитивање присуства *Pseudomonas syringae* pv. *actinidiae* у производним засадима, пољопривредним газдинствима и на окућницама у Републици Српској

Подручје	Број визуелних прегледа са узорковањем за лабораторијско испитивање
Република Српска	15
Укупно	15

936

На основу члана 31. став 1. Закона о заштити здравља биља у Републици Српској (“Службени гласник Републике Српске”, број 25/09) и члана 76. став 2. Закона о републичкој управи (“Службени гласник Републике Српске”, бр. 115/18, 111/21, 15/22, 56/22, 132/22 и 90/23), министар пољопривреде, шумарства и водопривреде д о н о с и

ПРОГРАМ

ПОСЕБНОГ НАДЗОРА НАД ПРИСУСТВОМ ВИРУСА НА *Rubus* spp. У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ У 2024. ГОДИНИ

Члан 1.

Овим програмом утврђује се мјере, рокови, начин спровођења мјера, субјекти који их спроводе, извори и начин обезбјеђивања и коришћења средстава, као и начин контроле спровођења мјера посебног надзора над присуством вируса на *Rubus* spp. на подручју Републике Српске у 2024. години.

Члан 2.

Циљ овог програма јесте утврђивање присуства, односно одсуства вируса на *Rubus* spp. у Републици Српској.

Члан 3.

(1) Посебан надзор ради детекције вируса на *Rubus* spp. спроводи се на граници и на цијелој територији Републике Српске.

(2) Подручја рада су мјеста уласка у Републику Српску, регистровани расадници биљака домаћина, биљке у промету, као и производни засади биљака домаћина.

(3) Посебан надзор и мјере надзора на граници, у промету и у регистрованим расадницима спроводи Републичка управа за инспекцијске послове (у даљем тексту: Инспекторат).

(4) Овлашћене институције које имају овлашћење Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске (у даљем тексту: Министарство) за спровођење послова од јавног интереса у области дијагностике штетних организама и заштите здравља биља за штетни организам из става 1. овог члана спроводе посебан надзор у производним засадима биљака домаћина.

(5) Овлашћена институција припрема информационе летке са стручним савјетима о начинима спречавања ширења и могућим мјерама контроле патогена и вектора.

(6) Програм посебног надзора подразумева мониторинг који се спроводи над присуством штетних организама (у даљем тексту: мониторинг).

(7) Увозне пошиљке које су обухваћене мониторингом не задржавају се на граничном прелазу и за њих фитосанитарни инспектор издаје рјешење о забрани промета до добијања резултата лабораторијских анализа.

(8) У случају детекције карантинског штетног организма, Инспекторат предузима све неопходне радње у складу са прописима којима је регулисана ова област.

Члан 4.

(1) Програмом посебног надзора обухваћене су малина (*Rubus idaeus* L.) и купина (*Rubus occidentalis* L.) као најзначајније биљке домаћини вируса: Cherry leaf roll virus – вирус увијености листа трешње (CLRV, род *Nepovirus*, фамилија *Secoviridae*), Tomato ringspot virus – вирус прстенасте пјегавости парадајза (ToRV, род *Nepovirus*, фамилија *Secoviridae*), Tobacco ring spot virus – вирус прстенасте пјегавости дувана (TRSV, род *Nepovirus*, фамилија *Secoviridae*), Arabis mosaic virus – вирус мозаика гушарке (ArMV, род *Nepovirus*, фамилија *Secoviridae*), Apple mosaic virus – вирус мозаика јабуке (ApMV, род *Ilarvirus*, фамилија *Bromoviridae*), Raspberry bushy dwarf virus – вирус жбунасте кржљавости малине (RBDV, род *Idaeovirus*).

(2) Сви наведени вируси преносе се зараженим сјеменом и поленом, док нематодe из рода *Xiphinema* и *Longidorus* учествују додатно у преношењу вируса из рода *Nepovirus*.

Члан 5.

(1) Визуелне прегледе и узимање службених узорака у производним засадима главних домаћина врше овлашћене институције уз присуство запослених у Министарству, који обављају послове пружања стручних услуга у пољопривреде, а који одређују локацију и засад за узимање узорака.

(2) Визуелне прегледе и узимање службених узорака за лабораторијско тестирање матичних стабала из регистрованих засада, биљака у промету и садног материјала из увоза спроводи Инспекторат.

(3) Лабораторијске анализе свих службених узорака на присуство вируса овог програма врше овлашћене институције.

Члан 6.

Одабир локација за спровођење овог програма врши се на основу биологије штетних вируса и вектора, климатских услова за њихов развој, географске дистрибуције и величи-

не површина на којима су заступљене биљне врсте биљки домаћина.

Члан 7.

Прописани ток визуелног прегледа и метода узорковања за лабораторијске анализе наведени су у Прилогу 1. овог програма, који чини његов саставни дио.

Члан 8.

Преглед дистрибуције и броја узорака за лабораторијско тестирање у производним засадама у Републици Српској, које врши овлашћена институција, приказан је у Табели 1. у Прилогу 2. овог програма, који чини његов саставни дио, а детаљан приказ броја узорака биће дефинисан уговором о условима за реализацију и коришћење средстава за финансирање програма из области заштите здравља биља.

Члан 9.

Преглед броја узорака за лабораторијско тестирање из регистрованих расадника, биљака у промету и из увоза у Републици Српској, чије узимање врши Инспекторат, прописан је у Табели 2. у Прилогу 2. овог програма.

Члан 10.

(1) Визуелно се прегледају површине на којима су заступљене биљке домаћина, а опис мјеста узимања узорака и GPS позиција, као и остали подаци, наводе се електронским путем у Записнику информационог система Етфарм, односно подинформационог система Фито-Гис (у даљем тексту: Фито-Гис).

(2) На основу резултата спровођења овог програма и извјештаја из лабораторија омогућава се потпун преглед локација узорковања, те локација са негативним и позитивним узорцима унутар Фито-Гис-а.

Члан 11.

(1) Рок за узимање узорака матичних стабала из регистрованих расадника, производних засада и јавних површина, те достављање узорака овлашћеној лабораторији ради лабораторијских анализа је 1. децембар 2024. године.

(2) Резултати овог програма воде се и достављају електронским путем Министарству, користећи Фито-Гис, до 10. децембра 2024. године.

(3) Рок за узимање узорака из увоза и достављање узорака овлашћеној лабораторији ради лабораторијских анализа од стране Инспектората је 31. децембар 2024. године.

(4) Све овлашћене институције одмах извјештавају Министарство о посебним догађајима током спровођења овог програма, а посебно о свим случајевима откривања карантинских вируса који су предмет посебног надзора.

(5) У случају откривања штетних организама који су предмет посебног надзора, овлашћене институције одмах обавјештавају Министарство и Инспекторат, који предузима неопходне фитосанитарне мјере с циљем спречавања ширења и сузбијања штетног организма, а у складу са прописима из ове области, те о томе обавјештава Министарство.

Члан 12.

Спровођење овог програма финансира се из буџета Републике Српске на основу Правилника о условима и начину остваривања новчаних подстицаја за развој пољопривреде и села у 2024. години – право на подстицајна средства за финансирање програма из области заштите здравља биља.

Члан 13.

Ступањем на снагу овог програма престаје да важи Програм посебног надзора над присуством карантинских вируса на *Rubus* spp. у Републици Српској у 2023. години (“Службени гласник Републике Српске”, број 29/23).

Члан 14.

Овај програм ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у “Службеном гласнику Републике Српске”.

Број: 12.03.3-330-631/24
15. марта 2024. године
Бањалука

Министар,
Др **Саво Минић**, с.р.

ПРИЛОГ 1.

Ток визуелног прегледа и метода узорковања

1.1. Ток визуелног прегледа

Приликом визуелног прегледа и узорковања обратити пажњу на присуство симптома попут блиједих до изражајних прстенастих пјега на листовима, хлоротичних линија, мозаика, хлоротичних регија, изобличења и кржљавост листова. Чест је случај да заражене биљке остају заражене без испољавања видљивих симптома.

1.2. Узимање узорака

Узорковање и тестирање на вирусе треба да се уради током прољећа на новим младим листовима. Најмање два потпуно развијена листа треба да се узоркују са различитих грана, са главне стабљике један млађи и један старији лист са средишњег дијела гране. Узорковане листове са сваке биљке треба тестирати што прије након узорковања. Приликом увоза и прегледа узорака са границе узоркују се вршни изданци, дијелови стабла и биљке из културе ткива, као и полен од *Rubus* врста. До тестирања узорци треба да се држе у пластичним кесама на температури 4 °C, не више од седам дана. Узорци који су почели дјелимично да труле или показују знакове плесивости не треба да буду подвргнути тестирању, већ треба да се узму нови узорци.

1.3. Методологија лабораторијских анализа биљних узорака

Врши се међународно признатим и валидираним методама описаним у OEPP/EPPO Bulletin (2015) 45 (3), 445–449 PM 7/125 (1) ELISA tests for viruses; EPPO PM 7/2 (2) Tobacco ringspot virus, Bulletin OEPP/EPPO Bulletin (2017) 47 (2); Bioreba Cat. No. 150977; Bioreba Cat. No. 120377; Bioreba Cat. No. 150777; Bioreba Cat. No. 151477; Bioreba Cat. No. 152277; Bioreba Cat. No. 152015; Griesbach, R A. 1995. Detection of Tomato ringspot virus by polymerase chain reaction. Plant Disease 79: 1054–1056; Menzel, W; Jelkmann, W; Maiss, E. 2002. Detection of four apple viruses by multiplex RT-PCR assays with coamplification of plant mRNA as internal control. Journal of Virological Methods 99: 81–92; Barbara, D.J., Morton, A., Ramcharan, S., Cole, I.W., Phillips, A. and Knight, V.H.: Occurrence and distribution of Raspberry bushy dwarf virus in commercial *Rubus* plantations in England and Wales. Plant Pathology, 50: 747–754, 2001.

ПРИЛОГ 2.

Табела 1. Преглед дистрибуције и броја узорака за лабораторијско тестирање у производним засадама у Републици Српској

Врста узорака	Малина и купина
Подручје	
Производни засади	20*

* Извршити узимање узорака водећи рачуна да буду заступљене оба домаћина.

Табела 2. Преглед броја узорака за лабораторијско тестирање из регистрованих расадника, биљака у промету и из увоза у Републици Српској

Узорци	Број узорака
Малина и купина	10

937

На основу члана 31. став 1. Закона о заштити здравља биља у Републици Српској (“Службени гласник Републике Српске”, број 25/09) и члана 76. став 2. Закона о републичкој управи (“Службени гласник Републике Српске”, бр. 115/18, 111/21, 15/22, 56/22, 132/22 и 90/23), министар пољопривреде, шумарства и водопривреде **доноси**

ПРОГРАМ

**ПОСЕБНОГ НАДЗОРА НАД ПРИСУСТВОМ
КАРАНТИНСКИ ШТЕТНОГ ОРГАНИЗМА *Acidovorax
citrulli* (Schaad et al.) - ПРОУЗРОКОВАЧА БАКТЕРИОЗНЕ
МРЉАВОСТИ ПЛОДОВА ЛУБЕНИЦЕ НА ПОДРУЧЈУ
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ У 2024. ГОДИНИ**

Члан 1.

Овим програмом утврђују се мјере, рокови, начин спровођења мјера, субјекти који их спроводе, извори и начин обезбјеђивања и коришћења средстава, подручје дјеловања, као и начин контроле спровођења мјера посебног надзора над присуством *Acidovorax citrulli* (Schaad et al.) - проузро-